

ובקרית ספר שם כתב דהרמב"ם למד דבר זה ממ"ש כאן "דלאסוקי מטומאה עד שיפסל מאכילת כלב", משמע דהיינו רק אם חל כבר טומאה תו לא פקע, ואין הטומאה עולה ומסתלקת, עד שתפסל מאכילת כלב, אבל שיחול טומאה, אינו חל כל שנפסל מאכילת אדם. ועיין מה שתמה בשו"ת נו"ב (מהדו"ק יו"ד סי' כ"ו) דהכוונה "לאסוקי" היינו תורת קבלת טומאה, "ואחותי" היינו שיהי' לו דין אוכל, שיחיל עליו טומאה, ולא לענין הפקעת טומאה שכבר חל איירי.

דף כ"א ע"ב

בגמ': דם דגים ודם חגבים מותר אפילו לכתחילה.

כתב במשך חכמה (במדבר י"א ד') לגבי מה שנאמר לגבי העם אשר התאוו תאוה: "זכרנו כו" את הדגה אשר נאכל במצרים חנם", ופירש"י חנם מן המצוות, היינו שלא הי' שום מצוה בדגים, שאין בהם שחיטה, ואפילו דמו מותר, והם אע"פ שהי' להם צאן ובקר, מ"מ בשר תאוה נאסר להם, ורק הותר להם להביא קרבנות, והם רצו בלי מצוות כלל.

בגמ': תניא דם שעל גבי הככר גוררו ואוכלו, של בין השניים מוצצו ובוֹלְעו ואינו חושש.

ופירש"י וז"ל, דם שעל הככר, אע"ג דלאו "ככנסו" דמי וליכא איסורא, מיהו "מצות פרוש" יש בו. אבל של בין השניים דאכתי "מחובר" הוא, אפי' מצות פרוש אין בו ומוצצו ואינו חושש וכו', עכ"ל. וכ"כ רבינו גרשום וז"ל, דם שע"ג הככר, שפירש משיניו של אדם, גוררו ואוכל הככר, ודם של בין השניים שלא פרש, מוצצו "ובולעו" ואינו חושש, שאין בו איסור, דלא כינסו, עכ"ל ע"ש.

וב"ה בפ"ה דכתובות (ס), ויעו"ש ברש"י שכ' דדם אדם מדפריש מגופו אסור מדרבנן משום דמיחלף בדם בהמה ואתי למימר דם בהמה אכל, עכ"ל. וכן יעו"ש בתוס' רי"ד (על הדרף) דס"ל הכי ע"ש. והיינו דדם אדם מה"ת מותר לאוכלו ורבנן גזרו ע"ז אם "פרש מגופו", ולכן כשהוי ע"ג הככר אסור לאוכלו אלא "גוררו מע"ג הככר", אך כשבעודו "בין השניים" שלא פרש מגופו מותר "למוצצו ולבולעו" דבזה לא גזרו רבנן, מדהוי "בצינעא" ולא יבואו לומר "דאוכל דם בהמה", ודו"ק.

בגמ': כל המיוחד לאכול לאדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב וכמו כן לגבי משקין שנסרחו טמאין הם עד שיפסלו משתיית הכלב, כמו דאיתא בתו"כ, והובא בראב"ד הל' טומאת אוכלים (פ"ב הי"ד).

באג"י טל מלאכת האופה סעיף ח' בהשמטה (ע' רפ"ח-ט' בדפו"ח) כתב לחדש דהך שיעור דנפסלה מאכילת כלב, אינו "סיבה", אלא "סימן", וכדלהלן.

דהנה בבית יוסף או"ח (סי' קס"ב) לגבי מים שנפסלו משתיית בהמה פסולים לנטילת ידיים, מביא מרבינו יונה שחמי טבריא פסולים לנטילה כיון דמרים הם, ואינם ראויים לשתיית אדם אפילו ע"י הדחק, ותמה על זה הבית יוסף שהרי אין הפסול דמים לנטיל' תלוי בשתיית אדם ע"י הדחק, אלא רק אם נפסלו משתיית כלב. וכתב הב"י, ואפשר דמשמע לי' ז"ל דודאי הכל בשתיית אדם תליא מילתא, ולא תלו אותם בשתיית בהמה, אלא משום דכל שלא נפסול משתיית בהמה, אדם יכול לשתות על ידי הדחק עכ"ל.

בלומר שמה שאוכלין ומשקין נפסלין כשאננם ראויים לאכילת כלב, אין זה - מה שנפסלו מאכילת כלב, הסיבה שפוסלן, אלא אינו רק "סימן", שאם אינו ראוי לאכילת כלב, תו - אינו ראוי לאכילת אדם אפילו על ידי הדחק, משא"כ כל זמן שראויים הם לכלב, ראויים הם לאדם עכ"פ ע"י הדחק, ולכן אינם נפסלים, והסיבה הפוסלת היא - מה שאינו ראוי לאדם אף על ידי הדחק. [אמנם ע"י תוס' בכורות כ"ג ע"ב (ד"ה אחת) שילפינן מקרא "ואת איזבל יאכלו הכלבים", שאכילת כלב שמה אכילה, ולכן בעינן שלא יהי' ראוי לאכילת "כלב"].

נחלקו הרמב"ם והראב"ד (הל' טומאת אוכלין פ"ב הי"ד והכ"א) באוכלין ומשקין שנפסלו מאכילת אדם, אם יורד עליהם טומאה, דדעת הרמב"ם להקל, דתו לא מקבלי טומאה, והא דאמרינן הכא עד שיפסול מאכילת כלב, היינו לענין - שאם כבר נטמאו לא פקע טומאתם עד שיפסלו מאכילת כלב, אבל אם עדיין לא נטמאו, כל שנפסלו מאכילת אדם, תו לא מקבלי טומאה.

אבל הראב"ד חולק עליו וסובר דגם לענין קבל טומאה, כל שלא נפסל מאכילת כלב, אף שנפסל מאכילת אדם, מקבל אוכל זו טומאה.